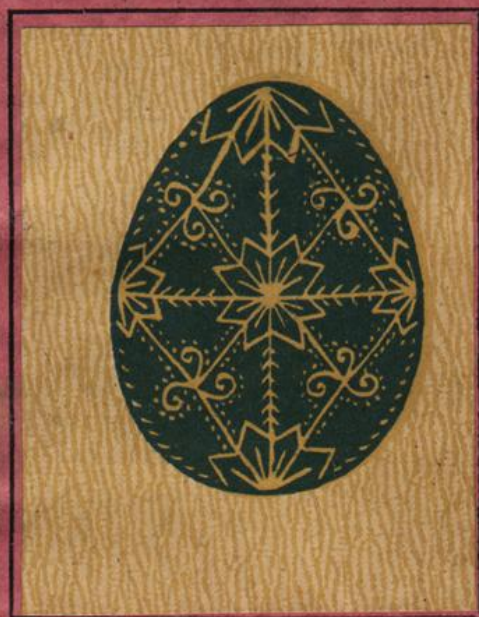

SUFLET
OLTENESC
CULEGERI ȘI CERCETĂRI FOLKLORISTICE

ANU I

GHENAR

№ 1.

1927

TOVARAȘIA FOLKLORIȘTILOR OLTENI

CARMUITOR: Pr. TEODOR BALĂȘEL.

TOVARĂSI INTEMEIETORI: Teodor Bălășel, preot, Ștefănești-Vâlcea; I. I. Buligan-Dela Gorj Învățător, Brădiceni-Gorj — G. F. Ceaușeanu, preot, profesor, strada Opanez 3 Craiova—C. Ciobanu, contabil, Cetate-Dolj—N. I. Dumitrașcu, șeful Gărei Codlea-Brașov—Gh. N. Dumitrescu-Bistrița, preot, Bistrița-Mehedinți—Gh. Gh. Fierăscu, învățător, Păușești de Otăsău-Vâlcea—C. S. Nicolăescu-Plopșor, profesor Plenița—Ion N. Popescu, învățător, Ștefănești-Vâlcea.

Din Legământul dela Ștefănești (4. Ghenar 1927):
„Pentru adunarea, rânduirea și darea la iveală a folklorului oltenesc, precum și pentru cercetarea și punerea lui în legătură cu tot ce cunoaște știința folkloristică, punem temelie unei tovarășii folkloristice“.

Cine dorește să fie tovarăș al nostru, plătește odată pentru totdeauna 200 lei.

Tovarășii care vor da sprijin tovarășiei folkloriștilor Olteni și vor răspunde regulat la întrebările puse în *Suflet Oltenesc*, vor fi numiți TOVARĂSI de MUNCA

SUFLET OLTENESC

ANUL I

GHENAR 1927

No. 1

ÎN LOC DE CUVÂNT ÎNAINTE

LEGĂMÂNT

Noi cei mai jos iscăliți, adunați în casa bătrânului ctitor al folklorului oltenesc - părintele Teodor Bălășel din Ștefăneștii Vâlcii - împreună cu Sf-sa, am hotărât cele ce urmează:

Pentru adunarea, rânduirea și darea la iveală a folklorului oltenesc, precum și pentru cercetarea și punerea lui în legătură cu tot ce cunoaște știința folkloristică, punem temelie unei tovărășii folkloristice.

Statornicim cârmuitor al tovărășiei noastre pe Sf. sa părintele *Teodor Bălășel*.

Ca organ al tovărășiei noastre, va fi o revistă lunară, numită „*Suflet Oltenesc*”, culegeri și cercetări folkloristice.

Pentru a putea duce la îndeplinire acest plan, am hotărât ca redacția și biblioteca să fie la Craiova, iar administrația la Plenița.

Ne legătuim cu toții a sprijini această tovarășie,
fiecare dupe puterile noastre, pentru care și iscălim.

Făcut astăzi 4 Ghenar 1927
Ștefănești- Vâlcea

Pr. T. Bălășel
Pr. Gh. F. Ciaușanu
N. I. Dumitrașcu
Cost. Ciobanu
I. I. Buligan Dela Gorj
C. S. Nicolăescu-Plopșor
G. G. Fierăscu
Ion N. Popescu
Pr. Gh. N. Dumitrescu-Bistrița

CREDINȚE

CREDINȚE POPULARE ROMÂNEȘTI ȘI RĂDĂCINI DE-ALE LOR IN CODICELE MANU

Legea (codicele) lui Manu, este un fel de Biblie a Indiei brahmanice a cărei alcătuire se pune în sec. XIII înaintea erei creștine.

În această carte găsim unele credințe și datini cari ne sunt lăsate moștenire și nouă, îndepărtaților urmași ai vechilor popoare cari populau India. Dau aci câteva specimene mai caracteristice.

„Brahmanul, care întreține un foc sacru și care dorește să trăiască mulți ani, — nu trebuie să mănânce orez nou și carne, înainte de-a fi adus jertfă *pârğa* recoltei și un animal”¹ (pg. 115)

În jud. Vâlcea și în Oltenia, în genere, adevărata gospodină nu gustă din *pârğa* fructelor și nu mănâncă nimic până nu înparte pentru „cei cu țărâna în gură”.

„Gospodarul să nu sufle în foc cu gura... să „nu arunce nimic murdar în foc, să nu-și încălzească picioarele la el, să nu-l pună sub pat, să „nu-l așeze la picioare”. (pg. 118)

¹ Legea lui Manu, tradusă de I. Mihălcescu (Editura Casa Scoalelor).

În jud. Vâlcea, oamenii consideră ca greu păcat — pe care-l spun la spovedanie --- drăcuirea sau scuierea focului. Dacă se pune pe foc sare, de un om cu ochii verzi, încetează îndată ploaia cea mai torențială, în foc suflă nu cu gura, ci cu un fel de fluier făcute de lemn sau cu tuburi de soc.

Locul unde se face focul trebuie să fie curat.

„În zori și în *amurg* (gospodarul) să nu mănânce... să nu se culce". (pg. 118).

Cine mănâncă în „scapătul" soarelui face bube la gură.

Cine se culcă în „scapătul" soarelui are dureri groasnice de cap. (Credințe Vâlcene).

„Să nu se arunce în apă nici urină, nici noroi „nici scuipat nici ceva necurat, nici sânge, nici „otravă" (pg 118-119).

E mare păcat, după credința poporului vâlcean dacă scuipi sau arunci murdării într'o apă limpede, sau fântână. În fântâni se pun colăcei mici cu *sporiciu* (plantă) ca un fel de jertfe obișnuite duhurilor apelor.

„Cine vrea să trăiască mult să nu calce pe *păr d'n cap*". (pg. 121-122).

În Vâlcea se crede, în privința părului din cap ca tabu, că dacă ai călcat pe părul pe care la-i tuns din capu-ți are să te doară capul. De-aceea se adună cu grijă părul tuns.

„La amiază, la miezul nopții... în timpul zorilor „sau amurgului să nu se oprească (cineva) mult „la răscrucea a patru drumuri" (pg. 130).

La noi, în Vâlcea, cași la Romani răspântiile sunt locul unde aruncă gunoiurile, scaldele morților s. a. și unde se fac complectele vrăji. Se cred că duhuri rele populează răspântiile mai ales noaptea. Cine calcă în „scaldele" (rămășițele dela scalda

unui mort) este pocit. „În ce scaldă o fi dat" ? se zice în popor de celce suferă de boală cumplită. „Să nu treacă cu intențiune prin umbra unui om „cu părul roșu. (pg. 130).

Poporul zice ; barbă roșie chip de drac... Toată lumea se ferește de „omul roșu" că e „omul dracului" e om însemnat.

Basmele sunt pline de astfel de atestări și proverbele române asemenea.

„Pe cel care *focul* nu-l arde, *apa* nu-l îneacă „și care nu e lovit de-o nenorocire grabnică, trebuie recunoscut că a spus adevărul. (pg. 241).

Ordaliile acestea sau proba prin foc și apă știm că au fost întrebuințate foarte mult în Evul mediu. Ca un ecou al acestor practici se zice în jud. Vâlcea, că cineva poate pune mâna în foc că nu știe de cutare sau de cutare lucru și că banul muncit *plutește* pe apă.

„Acești oameni, punându-și pământ pe cap, „punându-și ghirlande de flori roșii și haine roșii să jure pe răsplata viitoare a faptelor lor bune și să arate hotarul exact" (pg. 261)

În documentele vechi ale Românilor se găsește acest fel de *jurământ cu brazda în cap*, care nu e alceva decât o magie imitativă, de nu voiu spune adevărul să mă fac pământ și lut !

În lucrarea de folklore comparat; „superstițiile" a mea am arătat acest lucru. D-l N. Iorga mi a afirmat verbal că documentele noastre în numeroase locuri atestă acest obicei al Românilor.

„Brahmanul să nu primească mâncarea care a fost atinsă de o femeie în menstruație" (pag. 140).

O serie întreagă de opreliști sunt pentru femeia „la soroc, în jud. Vâlcea. „Nu e *vrednică* să intre în biserică"; nu trebuie să aducă apă, să facă

mâncare, să dea de pomană său să facă soroacele de morți etc.

Aceleași practice aveau și vechii Ebrei, cum citim în III Moisi, 15.

PR. Gh. F. CIAUȘIANU,
PROFESOR

UN PORT DEOSEBIT ÎN OLTENIA

Răsfoind la Academie, răspunsurile la chestionarul lui Densușeanu, în raportul trimis de învățătorul dela Timișeni-Gorj, între altele am găsit scris. «La cap unii sunt tunși, alții cu părul lung, și unii dintre oameni se rad pe cap lăsând numai în creștet o vițichie de păr, acest port a rămas de la Turci».

Despre acest obicei d-l Mihai D. Popescu din Timișeni îmi spune că se mai păstrează încă la bătrâni. Doi uncheși: unu Gheorghe Stoenacu care apropie suta de ani și Ion Munteanu, trecut de 70 de ani să poartă cu capul ras lăsând numai în creștet un zmoc de păr rotund cam cît podul palmei.

Deasemenea în Brădești și în Mătășaru din jud. Mehedinți, mai sunt oameni care se poartă așa.

O cercetare amănunțită făcută de cărturarii din partea locului ar aduce mai multă lumină.

Așa ar trebui să se scrie toate amintirile bătrânilor cu privire la acest fel de a se purta. De unde s'a luat obiceiul ? Când ? În urma căror împrejurări ? Cine se mai poartă așa ? Credințe în legătură cu rasul capului. Ce mărime are zmocul de păr ? Cum se poartă și atâtea alte amănunte cu privire la acest port. Și mai ales care sunt satele unde se poartă acum, și care, unde s'a purtat.

Dupe ce se vor strânge toate știrile; lesne se vor putea face legăturile istorice și etnografice, punându-se obiceiul în adevărata lui lumină folkloristică.

N. PLOPȘOR

STRIGĂTURI

*Câte fete sunt la noi
Toate cântă din cimpoi
Numai una mai bătrână
Am s'o pun căța la stână*

*Câte fete sânt la noi
Toate cântă din cimpoi
Numai una e mai slabă
Cântă ș'aia c'o carabă.*

*Aolică, ș'aolică
Tot de asta mia fost frică
Că m i - o fi nevasta mică,
Dar acuma nu mi mai este
Că-i d'e o palmă și trei dește*

*Din Făurești de Otăsău Vâlcea
Cules de G. G. FIERĂSCU*

*Mă uitai într'o fântână
Mă văzui fată bătrână.
Vre'o doi ani dac or mai trece
Sunt de patru zăci și zece !*

(Hora Făurești Vâlcea)

Culese din județul Dolj de N. Plopșor

*Când vine zâua de lucru
Mi se moloșește trupu,
Ș'ași îmbuca tot ca lupu;
Când e ză de sărbătoare
Nici-un oșor nu mă doare*

(Hora ibidem)

Culese de Gh. F. Ciușanu

*Fata loanei dela noi
Are un ochiu în loc de doi.,
Patru mâțe 'n loc de boi.*

*Cine vrea să se însoare
Meargă numa 'n șezătoare,
C-acolo's mândre cu dor,
In cetatea fetelor.*

*Cât e lumea pe sub soare,
Nu'i bine ca în șezătoare,
Numai floare după floare.
Nici nu știi unde te doare.*

*Vai săracii ce feciori
Cum se trag la șezători,
Dacă nu-i pe seama lor
Câte-o coadă de topor.*

*Am o mândră ca o floare
Nu se ști ținea 'n picioare,
Nu de mândră și frumoasă,
Ci de ciută și lenoasă*

*Mândruțița mea când râde
Te gândești că e un găde,
Când ți-arată dinții gurii
Gândești că-i muma pădurii.*

*Dela C. Gh. Popescu Tică din
Brădiceni Gorj
Notate de I. I. Buligan dela Gorj*

C U V I N T E A D Â N C I

Culese de COST. C CIOBANU

I

*Unde auzi de cireșe multe să nu te duci cu
coșul 'al mare.*

II

La un car de blagă o mână de cumpăt.

III

*La o mână de parale, un car de minte și la
balega moale puținică ploaie.*

BALADE

ȘIRET CÂRPĂLABU

Foaie verde trei lalele,
Colea mare, colea vere
Unde tufele rărește
Unde sate îndesește.
5 Șapte sate
Ne prădate:
Nici cu bani la zărăfie
Nici clacă la 'mpărăție.
10 Dar Tătarii de-auzea,
Scrisori în țară că da
Tot scrisori dela ciocoi
Și răvașe
Prin orașe.
Toți Tătarii mi-i strângea
15 Când în vale la ceșmea,
O rușcluiță găsea.
Cu fețișoara plăviță;
Surioara lui Șiret
Lui Șiret Cârpalabu,
20 Care-a secat bugetu.
Frumos frate o lega
Scurt cu mâinile'ndărat,
De-i pleznea și piept și tot:

25 Și mâinile până 'n cot.
Rușculița că grăia:
— De ce hane tu mă legi ?
Sau de bani, sau de comori
Sau de dalbele puteri
— Iar tu frate ca să spui:
30 Tot cășile lu Șiret
Lu Șiret Cărpălabu,
Care-a secat bugetu.
Dacă ieste mare așea,
Deslegați-mi mâinile,
35 Că mi-a pleznit țâțăle:
Că de-ați luo pe-a vâlcea,
Și mare că le-ați vedea,
Cum sclipesc ca stelele,
Când cad noaptea negurile.
40 Dar Tătari de vedea,
Într'acolo mi-ș pleca.
Dar Șiret ce mi-ș făcea ?
Iel puțin somn că somna
Și urât vis că visa,
45 Pe Șirețița o chema,
— Șirețițo dumneata
Ieu puțin somn că somnai
Și urât vis că visai
Visai un roi de albine
50 Geamăn să pune pe mine.
Șirețița că-i spunea
— Măi Șirete dumneata
Alea nu sunt roi de-albine
Și vin Tătarii la tine
55 Pe tine să te prădească
Pe mine să mă robească
Copilașii să-mi răpească,
Dar Șiret ce mi-și făcea.

60 Ochian la ochi așeza
Când departe să uita
Cam departe dela vale,
Încotro soare răsare
Prin ceal verde răchitiș,
Cum vin Tătarii pitiș.
65 Dar Șiret ce mi-ș făcea ?
Jos din sală că să da
Și la poartă s'așeza
Cu puștile de săgeți.
Avea săgeata,
70 Cât lopata,
Arcu cât cobilița
Punea săgeți câte două
Durpa Tătari câte nouă.
Veni soarele la prânz,
75 Îi fu brușala cu răs.
Veni soarele amiaz.
Nu mai știa de năcaz
Când fu soarele 'n chindie
Doborâ optzăci de mie
80 Numai unu se găsa
Feciorelu lu Ciupăgel
Cu cojocu scurticel,
Cu cismele novăcești
Cu pintenii ungurești
85 Dai cu glonțu nu-l lovești.
Avea săgeata ca undreaua
Și arcu ca lingura,
Pe-alături, pe-alătura
Pe lângă poartă se 'ndrepta
90 Pe Șiret mi-l doboră
Cura Tătarii ca ploaia
Si păgânii ca bruma
Care peste zid sărea

-
- 95 Care porți în doboră
Pe Șirețița o lega
De ostreții coșului
În bătaia fumului.
— Șirețița că zicea
De ce hane tătăresc
- 100 De ce frate tu mă legi
Sau de bani sau de comori
Sau de dalbele puteri.
— Iar tu frate ca să spui
Unde-i grajdu negrului
- 105 Năzdrăvanul drumului
Care iel pe drum când merge
Din picioare asvârlind
Din pământ brazde rupând
Și câte-un parcel zburând.
- 110 Dacă estea mare așa
Deslegați-mi mâinile
Că mi-a plesnit țâțele
C'ân paiștea boilor
În priveala soarelui
- 115 Și în jocu mieilor
Ieste grajdiu negrului
Năzdrăvanul drumului
Dar Tătarii de-auzea
Ocolo că și pleca
- 120 Care cu sape că săpa
Care cu ghiare sgârâia
Pân'de stâlpii de piatră da
Și pe negru mi-l găsea,
Care Tătar că intra
- 125 Cu dinții că mi-l rupea
Cu picioarele'l pisa.
Veni soarele la prânz
Îi fu brușeala cu răs

- Veni soarele amiazi
130 Îi fu brușala cu necaz
Când fu soarele în chindie
Dobarâ obzăci de mie,
Pedestrași nu se mai știe
Sapa'n sânge înota
135 De nima grije n'avea
Numai unu se găsea
Fecioru lu Ciupăgel,
Cu cojocul scurticel
Cu cișmele novăcești
140 Cu pintenii ungurești.
Dai cu glonțul nu-l lovești.
Iel la negru că mergea
Îi fluera haiducește
Și răspundea pe novăcește
145 Inima lu negru crește.
Tot pe spate mi-l bătea
Pân la căpăstru ajungea,
Șeapte frâne-i așeza
Șea pe iel că arunca
150 Șeapte chingi îl inchinga,
Picioru în scară punea
Și pe negru încăleca.
Când odată că răcnea
Șapte hotare sărea
155 Iară iel mi-ș cădea
La lacu ocorului.
În marginea drumului,
Unde-i păs voinicului.
Cu Ciochin bun de mână
160 Feciorul lui Șiret
Lui Șiret Cărpălabu
Care-a secat bugetu.
Dar Ciochin de mi-l vedea

-
- 165 Sărăcuț de maica mea
Tu pe taica l-ai tăiat
Tu pe negru mi l-ai loat
Dar Ciochin pe cine ia ?
Tot pe mama negrului
Năzdrăvana drumului
- 170 Dară neagra de-l vedea
Când odată necheza
Negru din loc nu urnea
Dar Ciochin ce mi-ș făcea ?
Mâna în pozânar băga
- 175 Mica sabie scotea,
Pe arcer că o trăgea
Un fir de păr că rupea
Pe guriță că-l punea
Cu suflet o aburea,
- 180 Drept în două spinteca
Și-i părea că nu tăia
Așa de frică-i iera,
La Ciupag să sloboza
Când odată fluștura
- 185 Capu lu Ciupag sărea
Cât dai cu sburătura.
Și pe negru mi-l scotea
Tot mai bine îl strângea,
Si pe iel încăleca
- 190 Prin oștire apuca.
Iel tăia nu prea tăia
Negru trei părți doboră
Toată oștirea o tăia,
Și la împărat că mergea.
- 195 Către împărat că rostea
— Da împărate
Luminate
Fă-ne și nouă dreptate,

200 Toată oștirea ai ridicat
Si pe taica ai tăiat,
Si pe negru mi l-ai loat.
Să se taie împăratu
Crez să și-acu ți-aș lua capu ?
— Măi Ciochine, bun de mână

205 Feciorelu lui Șiret.
Fie frate dela mine
Fie-ți frate dăruite
Șapte sate neprădate
Nici cu bani la zărăfie

210 Nici clacă la 'mpărăție.
Dar Ciochin ce mi-ș făcea ?
Iel de bine ce-i părea
Pela stupini se ducea.
Toată ceara o aduna,

215 Tron de ceară că-i făcea
Țânte de-aur că bătea.
Si pe Șiret mi-l pornea
La Biserică-l ducea.
La Biserica Domnească

220 Frate să se pomenească,
Și frate s'o pomeni

222 Cât soare pe cer va fi

DIN MĂNUNCHIUL DE BALADE
CULESE DE N. PLOPȘOR

CÂNTECE

ÎNTR'UN VÂRF DE BRĂDULEȚ

*Într'un vârf de brăduleț
Sa oprit un șoimuleț
El se uită drept în soare
Și mișcă din aripioare.
Jos la trunchiul bradului
Crește floarea macului.
Ea de soare se ferește
Si de umbră se lipește.
Șoimuleț grios de crai,
Fiecare cu șuntrai
Tu ai aripi sburătoare
Ca să te 'nălțez la soare.
Eu la umbră, la răcoare,
Mi-a venit d'o foitoare,
Tu te legini sus pe vârf
Eu mă leagăn pe pământ.
Dute 'n colo, mergi cu bine,
Fără a te gândi la mine,
Că e lumea încăpătoare,
Pentr`o pasăre ș'o floare.*

*Din Păușeși Otăsău de la C. M.
Fota de 80 de ani nu știe carte
G.G. FIERASCU*

Nu știm ce e grios și șuntrai

SNOAVE

OMUL SGÂRCIT

Noi Românii suntem făcuți așa, că dacă se poate, ne mâncăm și de subt unghii iar la beut, ni se lărgeste mult punga și nu ne gândim ce facem...

Pe mulți ne-au apucat vremurile grele, fără a avea măcar legume, — nu mai vorbesc că din mămăligă cu ceapă nu ieșim... Așa că unii suntem așa de sgârciți în ale mâncării, că dacă s'ar putea, să nu mâncăm de loc, ci să trăim numai cu sufletul, ca măgarul țiganului... Zică cineva că nu e așa.

Eu știu oamenii, cari au fost în stare, ca, dintr'un ou ce i l-a dat nevasta să-l mănânce la plug, să-l aducă jumătate îndărăt acasă, ca să-l mănânce împreună !... Zi, dacă el își umpluse burta cu mămăligă goală.

Mai cunosc pe uni care ar mânca orice, numai bani să nu dea pe legume... Așa ca ăsta, unuia, mai într'o zi, pe departe, și către alți oameni, îi zic:

— Tiii !.. Măi oameni buni ! M'a pus dracu de-am făcut o încercare... Am pus nevasta și mi-a fiert niște... lucemă... Mi-a îngroșeato colo bine-bine, cu făină, a mai prăjit-o și cu o țără unturuă și... măi... a ieșit niște mâncare... ca'm mâncat... de-am sturât tot din tigaie...

Ăla cum aude așa, atât i-a trebuit ! S'a dus unde s'o fi dus după lucemă, a tăiat un brățîșor bun,—dacă era degeaba... — și la dat nevastii să-l facă... mâncare !

Nevasta, și ea tot o lele, a gătit-o cum ia spus barbatu-său...

Apoi se pun la masă, ei, fac niște cruci mari-mari ca pe colo, că lea ajutat Dumnezeu că azi. Duminecă, au ce mânca, și... încep să înfulice la lucemă !

Așa zău !..

— Da ce iai făcut nevastă de este așa de amară ?... Păcat c'ai stricat atâta făină, atâta foc și untură — îi zice el...

— Poate că s'o fi tăiat, omule... îi răspunde și femeia tare îngrijată neînțelegând nici-unul gluma spusă, numai și numai ca să se poată râde de prostia omenească...¹

N. I. DUMITRAȘCU

¹ Povestită de Gh. Garoteșcu, din corn. Boureni, jud. Dolj care știe foarte bine povesti.

DĂ-MI O LULEA DE TUTUN !

Odată, un țigan dorit de tutun, se'ntâlne în drum c'un rumân călare p'un cal alb și neștiind cum să înceapă vorba ca să ceie și el o lulea de tutun, cum ajunse în dreptul rumânului, zise:

— Rumânico, hasta e calu bălan, care a murit an în bărăgan ?

— Da bine, mă, cioară de țigan, cum poate trăi, ce-a murit an ?

— Eei, iacă, horba sa fia, da' dă-mi o lulea de tutun !

ION N. POPESCU

*Dela Matei Barnea. fost agent
sanitar, Corn. Lungești jud. Vâlcea*

FOLKLOR ȚIGĂNESC

Tovărășia folkloriștilor olteni, înțelegând marea însemnătate a folklorului țigănesc,—ca fiind al unui neam cu vechi rădăcini în Oltenia—deschide dela'nceput în *Suflet Oltenesc*, o mică despărțire acestui fel de folklor.

În afară de cele câteva culegeri ale lui *Barbu Constantinescu*, din Oltenia dupe cât știm—nu s'a mai dat nimic la iveală: așa că tot ce se va tipări în această despărțire nu va fi de prisos.

GHILEA

Del o sânto Deloro,

Del o sânto Deloro,
Te merèl to datorò,
T'acios li tu corcorò,
T'avau tucă pralarò

N'a ciumide-l ando drom

N'a ciumide-l ando dròm
Că dichel-tut laco ròm
Hai cinel-tut la ciuriàsa,
Bichinel tut le chilàsa.

CÂNTECE

Dea sfântul Dumnezeior

Dea sfântul Dumnezeior
Să moară al tău tătișor
Să rămâi și tu singur
Să fiu ție frățior,

N'o săruta în drum

N'o săruta în drum
Că te vede al ei bărbat
Și te taie cu cuțitu
Te vinde cu chilu

<i>Chana somas ceai bari</i>	<i>Când eram fată mare</i>
	Când eram fată mare
Chana somas ceai bari	Umblam ca o viespie,
Pirauàs sar e bârli	Acum sânt femeuşcă
Achanà som romnori	(tigăncuşe)
Cuvlilîòm sar e gojni.	M'am înmuiat ca baleg

MĂRUNTE

I

FARAON

Pe Faraon nu-l ştim nici noi.

Ne-am pomenit cu el Faraon. Dacă noi n'am lucra sărbătorile, Faraonu nostru ne ar face mai mari; da aşea când lucrăm sărbătoarea, ne pune câte un lanţ de gât şi tot jos rămânem.

II

Între ghicitorile indecente dale de d-l G. Pascu la p. 113 în Despre Cimilituri studiu filologic şi folkloric (Analele Academiei Române.—Tom. XXXIII. —Mem. Secţ. Literare. Buc. 1911), iesle şi următoarea. „Dedesupt blană, deasupra găvană, dinainte p... şi dinapoi sulă" care însămnează broască ţestoasă.

Iată cum o ştiu Țiganii „Opral Cher, telál mesáli, la buleate iar şerăşte cár" adică; deasupra casă, dedejos masă la coadă sulă, la cap p..... [Auzit dela Țiganii ursari din sălaşul lui Sandu, Gubaucea-Dolj.

III

La cimiliturile țigănești p. 75 pentru iepure avem în Oltenia următoarea variantă:

Între doi, *mangaloi*, un *șoșoi bleșaura*, c'urechile *țumadro* și cu botu fififio; dacă nu *șarapana*, *țupardo* fleășca'l făcea, care însemnează între doi bolovani, un iepure pitit cu urechile bâzoi, dacă aș fi avut pușca l-aș fi împușcat. (Plopșor-Dolj). Unii pronunță beșaula sau beșleaura.

VORBE OLTENEȘTI

Bejuică: o nuia de salcâm sau corn de care se leagă o undiță de ac de mărgele cu care se prinde pește.

Cum îl prinde îl și svârle repede afară.

Gâlvi (a) = a răsfăța, a râsgâi, a se lăsa dus de poftă.

«Ești gâlvit de faci nazuri».

Imisit adv. = flămânzit.

Licură = a face licură = a curăți, a face curat.

Lomuri = rămășițe de crengi, surcele amestecate cu așchii. «Mai adună acum și lamurile, dacă ai terminat lemnele».

Mondașe = cârpe, resturi de postav sau alte materii svârlite într'un colț sau puse în vreun coș pentru a fi făcute fășii servind la paturi de sdrențe «Da nu mai termini cu-'ale mondașe» ?

Otojnița = o măsură de 1 litru și un sfert de litru cu care se ia drept plată la cazan (alambic).

Rancote = rămășiți, din ramurii sau vârfuri de copaci pe cari le aduc acasă pentru foc, surcele lemnușele.

Șleau = (de varză) mai multe rânduri aranjate cu fire de varză ca să poată fi udate.

«Să uzi șleaul cumsecade; du apa până la capăt și apoi rupe-o lălălalt».

Uică = se zice la un unchiu sau la un moș care poate să nu fie rudă.

CULESE DIN BISTRIȚA MEHEDIŢI
DE GH. N. DUMITRESCU-BISTRIȚA

ADĂREA pr. = Cu înțelesul lui «acătărea» adică: că nu-i un lucru așa de însemnat. De pil:

Nu este adărea lucru.

A-DO'RA n. = A doua oară-prescurtat.

AGHIPETE s. = Împelițatul—Ucigă'l toaca—Naiba — Dracu.

A AJUMI v. = A fura ceva din somn — A ațipi.

ALCĂ s. = Bucată în partea Olteniei Halcă în Dicț.

L. Șeineanu.

ALĂUZ s. = Auzul, De pil: Mi-au luat alăuzul — Se zice atunci când e sgomot mare.

A ALIVDI v. = A se lipi bine.

A SE AR ĂNI sau A AR ANI v. = A câștiga cele necesare vieții — A se întreține sau a întreține pe cineva — A hrăni.

ARANĂ s. — Agoniseală. Întreținere

ARSÎT adv. = Prăpădit — Cred Derivație de la afurisit.

De pil: De-oi mai avea nescai-va arsâte de zile oi mai face ceva pe astă lume — Cu înțelesul și de blestem.

ARTELNIC s. = Aprovizionar. Procurator de alimente de origină slavă.

ATĂTICA adv. = Oțără, Oțârică. foarte puțin

A AULI v. = a cânta fără cuvinte în Dicț. Șeineanu a hăuli în partea locului nu se aude li.

ANLETE adv. = La îndemână Derivație dela îndemână.

AMÂNĂȚIE s. = Obiect întrebuințat de mai mulți — De ex: Condei de amânăție — În vremea veche condeele erau rari și numai cei ce știau a scri îl aveau și deci dându-l altora se amânau (cu înțeles de se

îndemânau sau înmânau unul altuia) cu același condei, adică îl treceau din mână 'n mână De aci și verbul.

A AMÂNA Adică de a trece un lucru din mână 'n mână
De pil: Mănâncă mai mulți la o masă și stăpâna casei n'are linguri pentru toți și zice : Amânați-vă de la unul la altul, căci nu mai am nici o lingură.
(Omonim cu a amânâna).

AȘTEAMĂTU adv. = Cu deașteamătu adică.

ASONIE = Floare mirositoare — Cred că de la lasomie.

A ALINA v. Sinonim cu a anina Omonim cu a alina.

A ALIMĂNI v. cu înțeleș de a blestema.

ALIMĂNIT adv. Blestemat. De ex. Fireai alimănit ! Adică să fie în mare nevoe «la liman» cum ar zice adică la marginea necazului.

AMA Cu înțeleș de: însă sau dară — De ex: L-am văzut ama nu l'am cunoscut.

ANTEA s = pronume de persoană.

ANTON s. = idem

ANDREI = idem

ANTEA s. = De ex. Asta e Antea nărodu — Rămășiță dupe la Anți.

Culese de
COST. C. CIOBANU

BIBLIOGRAFIE

DIN CULEGERILE și PUBLICAȚIILE FOLKLORICE ale lui ION N. POPESCU

I.

DE HAZ și NĂCAZ (snoave, glume, anecdote) în colaborare cu d. N.I. Dumitrașcu (sub tipar)

II.

Material folkloric în manuscris (gata pentru tipar)

- a) — Cântece de lume
- b) — Horele noastre cu strigările, strigătele și chiuiturile lor
- c) — Ghicitori

III.

ARTICOLE FELURITE : Legatul și strânsul snopilor pe câmp în «Ion Creangă» An.III (1910); Masa săteanului în «Ion Creangă» An. V (1912); Câteva interjecții în » » »VIII (1915); Fiarele coșului în » » »XIV (1921); Nume proprii și porecle în «Șezătoarea» vol. XIV (1914); Amintiri despre «Șezătoarea» și d. Artur Gorovei în «Șezătoarea», număr festiv, vol. XVIII (1922); Din coreografia română poporană în «Ghilușul» An. I (1913);

Tudor Pamfile în rev. «Tudor Pamfile» An. I No. 3 (1923)
COMUNICĂRI: melodia bucăților din piesa «Cinel-Cinel» în revista «Isvorașul» An. I. No. 16-18 (1920);
Galeria muzicanților români: Iacob Mureșianu în «Isvorașul» An. II (1921) No. 1-4 și 5-8.
G. Dima și «Isvorașul» An. II No. 9-12 și 13-16.

-
- BOTANICĂ POPULARĂ** : Costrei în «Ion Creangă» An VI (1913)
- BASME, POVEȘTI**: Mihailă Purcălași în Calendarul revistei «Ion Creangă» pe 1912 An, II-lea.
- TRADIȚII, POVESTIRI și LEGENDE**: în «Ion Creangă» An. IV (1911) Calendarul rev. «Ion Creangă» pe 1914 An. IV; «Șezătoarea, vol. XIII (1912-1913)
- URAȚII**: în «Ion Creangă An. V (1912).
- DATINE (obiceiuri) și CREDINȚE (superstiții)**: în «Ion Creangă» An. II 1909 An. III 1910 An. V (1912) An. VI. 1913 An. IX (1916) «Șezătoarea» vol.XII (1911) și: vol. XVI «Ghilușul». An. I (1913).
- GHICITORI**: în «Ion Creangă» An. III (1910); An. IV. (1911); An. VII (1914); An. VIII (1915); «Șezătoarea» vol XIII (1912-913) pag. 13-35 în total 349 ghicitori.
- DESCÂNTECE**: în «Ion Creangă» An. IV (1911); An. V (1912); An. XIII (1920) «Șezătoarea» vol. XII (1911-1912).
- VRĂJI și FARMECE** : în «Ion Creangă» An. III (1910) , An. IV (1911); «Șezătoarea» vol. XII.
- DE-ALE COPILOR**: în «Ion Creangă» An. III (1910) An. IV (1911); An. V (1912); An. VI (1913); An. VIII (1915).
- CÂNTECE BĂTRÂNEȘTI**: în «Ion Creangă» An. III (1910) «Șezătoarea» vol. XIII (1912-1913) pag. 188-207. Calendarul Neamului Românesc pe 1911
- CÂNTECE și STRIGATURI**: în «Floarea Darurilor», (director N. Iorga) vol. II (1907) sub pseudonimul «Onică»; «Neamul Românesc pentru popor An. I (1910); «Ion Creangă» An. II (1909); An. III (1910); An. IV (1911); An. V (1912); An. VI (1913); An. VII (1914) An. VIII (1915); «Șezătoarea» vol. XII (1911); vol. XIV pag. 149-184 «Ghilușul» An. I și II (1913-914) «Tudor Pamfile» An I (1923); «Buciumul» An. I (1924-925)
- VORBE ADÂNCI, ZICĂTORI, PROVERBE PILDE** în «Ion Creangă» An. IV (1911) An. V 1912) An. VI (1913); An. VII (1914); An. XII (1919); An. XIV (1921): «Șezătoarea» vol. XV și în vol. XVI-lea.
- O SAMĂ DE CUVINTE** ; în «Ion Creangă» An. IV (1911) An. V (1912) An. VI (1913) An. VII (1914) An. VIII (1915) An. III (1920).

SNOAVE, GLUME, ANECDOTE: în «Ion Creangă» An III (1910) An. IV (1911) An. VII (1914); An. VIII (1915); An. IX (1916) An. VIII (1920) «Șezătoarea» vol. XX (1924); «Tudor Pamfile» An. I și II (1923-1924).

BIBLIOGRAFIE FOLKLORISTICĂ în «Șezătoarea» vol. XX (1924), pag. 140-144 vol. XXI (1925) pag. 15—16 pag 35—46; pag. 95—97 și 126—131; vol. XXII (1926) pag. 20—24; pag. 50—55; pag. 68—72 și 79—83.

IV

CONTRIBUȚIUNI cu material folkloric la lucrările:

1). — «Frământături de limbă de Șt. St. Tătescu și S. T. Kirileanu

2) — «Credințe și superstiții» de A. Gorovei Editura Academiei Române.

3) — «Agricultura la Români» de T. Pamfile Editura Academiei Române.

4) — «Sărbătorile de toamnă și postul Crăciunului» de T. Pamfile, Editura Academiei Române.

5) — «Crăciunul» de T. Pamfile Edit. Acad. Române.

6) — «Cerul și podoab. lui » » » »

7) — «Văzduhul» » » »

8) — «Mitologie Românească » » »

I. Dușmani și prieteni ai omului» » »

9) — «Cântece și Hore de Gh. Fira » » »
Bucățile dela No. I, 2, 4. 5. 6. 11, 19, 21, 23 29,81, 36,37, 40, 41, 42, 43, 44, 48, 49, 51. 53, 57, 58, 60, 74, 82, 92, 97, 109, 110 111, 112, 113 și 114.

ÎNSEMNĂRI

—
ARHIVELE OLTENIEI (An. V. No. 28 Noemb.—
Dec. 1926). La fața 439 să tipărește o bucată a răposatului
St. S. Tuțescu despre obiceiurile din «ajunul Bobotezei».

□ □ □

COMOARA SATELOR (An. IV Sept-Oct. No. 7—8
1926). D-I Gavril Todica în bucată Mit și preistorie, crede dupe
Nicolae Densușeanu că în colindele și descântecile noastre
sunt multe rămășițe tocmai din timpurile preistorice. Omul
păros al descântecului tipărit de Densușanu, nu poate fi omul
paleolitic. E prea îndepărtată de noi epoca paleolitică, încât
este peste putință să se fi putut păstra în folklorul nostru
rămășițe din acea vreme.

□ □ □

N. I. DUMITRASCU, Moșteniri, povestiri, legende și
amintiri istorice, Craiova 1926.— În cuprinsul acestei cărțuții,
între altele e o bucată „Istoria unui ciubucciu sau sângele apă
nu se face” «tipărită dupe niște forfecături dintr'o gazetă
craioveană cu diferite adaosuri și schimbări». Această bucată
neiscălită a fost scrisă dupe război de răposatul gazetar
Victor Schileru într'o gazetă al cărui nume îmi scapă. A fost scrisă
împotriva unui anume Mitescu dacă nu mă 'nșel. Știu
aceasta fiindcă mi-a dictat-o mie și i-am scris-o ca să nu i se
cunoască scrisul la tipar.

□ □ □

Cereți MUZEULUI LIMBEI ROMÂNE, din Cluj (Str.
Elisabeta, 23), chestionarul II despre casă și MUZEULUI ET-

NOGRAFIC din Cluj (Piața Mihai Viteazul) chestionarul I despre obiceiurile de Crăciun. Trimeteți apoi răspunsurile și veți fi numiți membrii corespondenței ai acestor așezăminte de învățătură.

Rugăm pe cei din Oltenia, care au răspuns la chestionarul I Calul, precum și la cele de mai sus, să ne trimeată și nouă aceste răspunsuri spre a le folosi în cercetările și tipăriturile noastre.

□ □ □

Curând va eși de sud tipar—sub îngrijirea tovarășului nostru D-I N. I. Dumitrașcu—cartea Folkloriștii noștri Vol. II, a răposatului folklorist oltean St. St. Tuțescu. Cei care doresc s'o aibe, să ne scrie și li să va trimețe prin poștă cu plată.

□ □ □

Pentru întocmirea unei amănunțite bibliografii a folklorului oltenesc până la 1927, rugăm pe toți tovarășii întemeetori, precum și pe toți ceilalți folkloriști olteni, a trimețe cât mai neîntârziat întreaga bibliografie.

□ □ □

În glosarul dat de D-I I. A. Candrea,—Graiul din țara Oașului Buc 1907—găsim câteva cuvinte a căror rostire și înțeles sânt întocmai ca cele din Oltenia. D. p: ciurdă, cura, curastă, făcătură, ierugă, matrice, pretin, sucnă și urdina. În legătură cu vb. bolondzî, a se vedea bolunz, adj. blajin, blând (C. S. Nicoiăscu-Plopșor, Vorbe oltenești Buc. 1922). În loc de parângă, noi avem părângă. Pentru sucnă, amărunte la Boceanu Glosar de cuvinte din jud. Mehedinți Acad. Rom. 1913.

□ □ □

MARTALOGII și STÂRMINA. Între «Urme vechi de limbă în toponimia românească, Densușanu (Anuarul Seminarului de istoria limbei și literaturii române I Buc. 1898) pomeneste martalogii și stârmina. În afară de Martalogii din Vâlcea și Argeș cunoscuți D-lui Densușeanu din Dicționarele geografice, pomenesc «dealul Martalogii» de lângă apa To-

polnița-Mehedinți, la poalele căruia «să aude din bătrâni că în vechime ar fi fost».... un «oraș numit Mărtălogii vechi»: (Oltenia, culegeri, cercetări» documente p. 140 Craiova 1923). Deasemenea cuvântul martalog, îl găsim întrebuințat și ca adj. martalog. oagă, dat oamenilor nevolnici (Palilula-Dolj). ca nume de familie îl găsim în Slașoma, căt. Bibăn, Drincei și Gvardinița, Mehed.) ca nume de familie. Pentru martalog vezi și Tiktin (Dicționar Român German).

Stârmina, o avem în Mehedinți, dealul Stârminii în dreptul Ostrovului Corbului, o coastă împădurită destul de repede. O avem și 'n cântecile oltenești:

«Darar Dumnezeu să dea
Să s'aprindă Stârmina».

Ca și în Banat adj stârminos înseamnă «înclinat» mult p. coperiș stârminos.

□ □ □

Recitind cercetările lui Isidor Ieșan și Teodor Filipescu (I. Ieșan Românii din Bosnia și Herțegovina Acad. Rom. 1905, T. Filipescu Coloniile Române din Bosnia A. R. 1906) asupra Românilor din Bosnia, văd din nou cât de încurcat se pune chestiunea migrațiilor Rudarilor noștri. Sacrificiul Gurbanele sau corban (N. Plopșor Gurbanele Arhivele Olteniei An I No. I 1922) ne arată însă lămurit că Rudarii noștri au venit din Sudul Dunării. Cercetări asupra traiului, îndeletnicirilor, obiceiurilor și mai ales asupra limbei lor ar da mult sprijin acestei probleme. De asemenea amintirile lor vor avea mare înșămnătate. Dovedind că nu sânt Țigani cum s'a crezut și sânt Români, rămâne ca cercetătorii și culegătorii de folclor, să-și îndrepte privirile asupra lor.

PLOPȘOR.

SUFLET OLTENESC

Culegeri și cercetări folkloristice
Revista „Tovărășiei Folkloriștilor Olteni“

Să ivește odată pe lună tipărind numai culegeri și cercetări folkloristice privitoare la Oltenia.

UN NAMĂR LEI 10 — PLATA PE UN AN LEI 120

Nu să trimețe decât celor care plătesc înainte

Banii, Bucățile de tipărit, cărțile pentru dări de seamă, schimburile, precum și orice este privitor la Suflet Oltenesc, se vor îndrepta pe numele d-lui C. S. N. Ploșsor la Tiparnița Casii Oltenii Plenita

Rugăm cu deosebire pe toți preoții și învățătorii satelor Oltenii precum și pe toți oamenii de nădejde, care înțeleg rostul străduințelor noastre, să ne trimeată cât mai multe culegeri de folklor, privitoare la pământul și locuitorii Oltenii din trecut și astăzi.

Culegerile necunoscute și care au mare însemnătate, vor fi tipărite în Suflet Oltenesc, iar celelalte care nu vor avea loc, vor fi rânduite și scrise cu mâna în niște cărți mari, bine legate, dintre care unele vor rămâne la Tovărășia Folkloriștilor Olteni, iar altele se vor trimețe la Academia Română.

Nădăjduind că vom putea fi de folos cercetărilor viitoare—pentru înțelegerea sufletului acestui popor—vom urma a lucra astfel, rugând încă odată pe toți aceia care ne înțeleg, să ne dea tot sprijinul lor.

CUPRINSUL:

In loc de cuvânt înainte.

CERCETĂRI:

Credințe populare românești și rădăcini de-ale lor
în codicile Manus, de G. F. Ciușeanu
Un port deosebit în Oltenia de N. Ploșor

STRIGĂTURI:

de G. G. Fierăscu, G. F. Ciușeanu și I. I. Bu-
ligan dela Gorj.

CUVINTE ADÂNCI:

de C. Ciobanu.

BALADE:

Șiret Cărpălabu, de N. Ploșor.

CANTECE:

de G. G. Fierăscu.

SNOAVE:

de N. I. Dumitrașcu și Ion N. Popescu.

FOLKLOR ȚIGANESC:

de N. Ploșor.

VORBE OLTENESTI:

de Gh. N. Dumitrescu-Bistrița și C. Ciobanu.

BIBLIOGRAFIE:

Bibliografia lucr. folkloristice ale lui Ion N. Popescu

INSEMNARI:

de N. Ploșor.

TIPARNIȚA

CASII OLTENII

— PLENIȚA —

TIPOGRAFIE * LEGATORIE * LIBRARIE